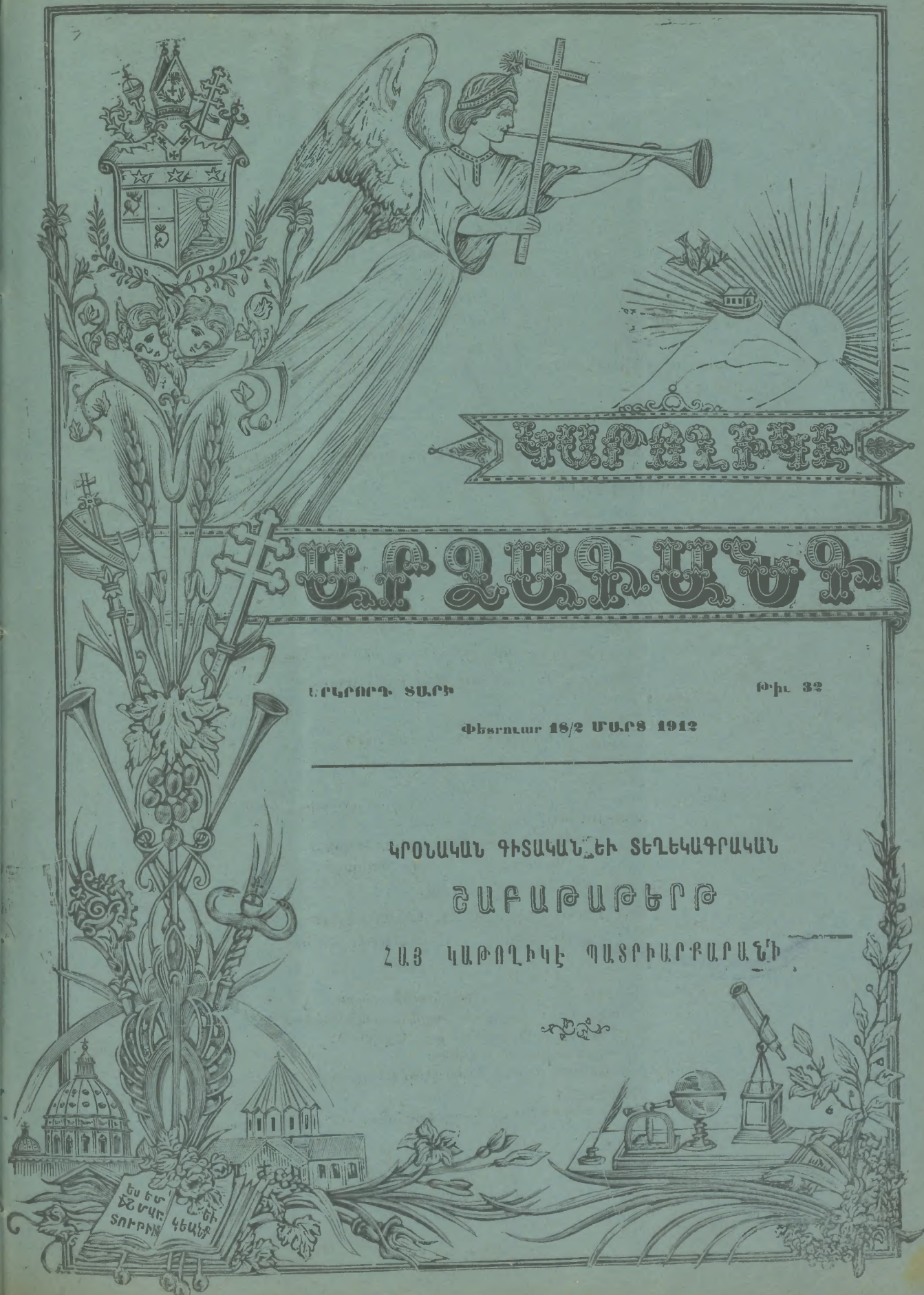

ՀԱՅԿԱՍՏԱՆԻ ԳԻՏԱԿԱՆ ԵՎ ՏԵԼԵԿԱԳՐԱԿԱՆ

ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԻԹ

ԱՐԿԱՐԴ՝ ՏԱՐԻ

ԹԻՒ 32

Փետրուար 18/2 ՄԱՐՑ 1912

ԿՐՕՆԱԿԱՆ ԳԻՏԱԿԱՆ ԵՎ ՏԵԼԵԿԱԳՐԱԿԱՆ

ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԻԹ

ՀԱՅ ԿԱԹՈՂԻԿԷ ՊԱՏՐԻԱՐԺԱՐԱՆԻ

ԵՎ

«ԿԱԹՈՂԻԿԷ ԱՐՁԱԴԱՆԳ», Հայ կաթողիկէ Պատրիարքարան ի պատշոնական Շաբաթաբերքը, փոխադրուած է ի Կ. Պոլիս, եւ կը սկսի հրատարակուիլ առ այժմ 16 մեծադիր հջերէ բաղկացած եւ ճոխ բովանդակութեամբ. ունենալով նաեւ տեղեկութեանց բաժին մը, որ կը պարունակէ կարեւոր եւ սոյց ամէն յուրերն՝ համառօտուած. որով եւ մեծ դիւրութիւն կ'ընծայէ ընթերցողներէն անոնց մանաւանդ որոնք առհասարակ ժամանակ չունին օրաբերքեր կարդալու:

ԲԱՃԱՆՈՐԴԱԳՐԱԻԹՅԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐՆ ԵՆ

Թուրքիոյ համար.

Տարեկան. Դնեկ. արծ. 40

Վեցամսեայ » » 20

Արսասանման.

Տարեկան. Ֆրանկ 10

Վեցամսեայ » 5

Բաժանորդագրութիւնք կանխիկ կը վճարուին Մանգրա-Բոսնիոյ եւ կամ մէյ մէկ դրոնոց նամակագրութեամբ:

Մէկ թիւ 1 Դահեկան

Նամակ, յօղուած, եւն. կը դրկուին խմբագրութեան հասցիքի
ԿԱԹՈՂԻԿԷ ԱՐՁԱԴԱՆԳ.

Պատրիարքարան Կաթողիկէ Հայոց
Բերա Կ. Պոլիս

Katoghighe Arzakank

Patriarcat Arm. Catholique

Péra Constantinople

- ԾԱՆՈԹ. 1.— Արձ-դ-դ կը հրատարակուի Շաբաթ օրերը:
2.— Խմբագրութիւնս պարտաւորեալ չէ անպատճառ կամ նոյնութեամբ հրատարակել իրեն դրկուած ո եւ է յօղուած:
3.— Ձեռագիրներ եւ չեն դարձուիր:
4.— Յօղուածներու ձեռագիրները պէտք է զրուած ըլլան թուղթին մէկ կողմը միայն:
5.— Ծանուցմանց համար մասնաւոր պայմանագրութիւնք կը կատարուին:

ԿԱԹՈՂՈՍԷ ԱՐՁԱԳԱՆԳ

ԿՐՕՆԱԿԱՆ ԳԻՏԱԿԱՆ ԵՒ ՏԵՂԵԿԱԳՐԱԿԱՆ
ՇԱՐԱԹԱԹԵՐԹ

Երկրորդ Տարի	Փետր. 18/2 Մարտ 1912	Թիւ 32
--------------	----------------------	--------

ԱՏԻՅԵ ՎԷ ՄԷԶԱՅԻՊ ՆԷԶԱՐԵԹԸ ԱՆԻՅԵՍԻՆԷ

ԷՐՄԵՆԻ ԳԱԹՕԼՈՒԹ ԲԱԹՐԻԳԽԱՆԷՍԻ ԹԱՐԱՖԸՆՏԱՆ

ԹԱԳՏԻՄ ԳԸԼԸՆԱՆ ՄԱԻՐԹԹԵ

Էրմէնի Գաթօլիք Բաթրիգխանէսի՝ պուշտան եարրմ ասրը գտտար էվվէլ պիր իւթիւաֆը տախիլի իլէ տիւչարը մէյուսիլէթ օրմուչար: Պուշնն սէպէպի մուլիրրի 15 սէնէ գտտար իմթիտատ իաէն Անթի Հասուշիսթ մէսէլէսի իտի: Լաքին Սատրազամ ֆէխ. աէվլ. Սախո թոչա հազրէթլէրինին օ սըլատա Աալիլէ վէ Մէզահիպ հազրըրը պուլունաըզը իայրէտոլին րաչա գապլինէսի սայէսինտէ հահագգ եէրէ ազլ վէ հէֆի իտիլմիշ օլան Հասուն էֆ. յէ թապի պուլունան Էրմէնի գաթօլիքլէրի՝ հէյէթի վիւքէլա հուզուրընտա պիլմուհաքէմէ տավալարընը գազանըպ իլամընը

տախի պա Իրատէի Սէնիյէ Թաստիգէ մուլաֆֆազ օլմուշարտը . մամաֆիհի գաթօլիքլէր իլէ քէնտի բաթրիզլէրինին հուզուզը մէտէնիյէ վէ մէզէնէպիյէլէրինճէ իատէի իթիպարը միւթէագըզ պրա սըրա ալամը նաստան պազըլարը Բաթրիգ վէ բիսգորտար ալէյհինտէ իաֆի պիր մուխալէֆէթ զուհուրա կէլմէքտէ իտի , ֆագաթ տէվըր սապըզտա իխթիլալճըլըզ գօրգուսըլա պու մուխալէֆէթ ֆըրզասը գըմրլտամայա ճէսարէթ էթմէյօրտը . 1908 թարիխինէ միւսատըֆ օլան իլանը մէշրութիյէթաէ հէրի օլմայան խաղը թէշվիգ վէ թահրիգ իտէրէք , զայրը մուհիգ պուլլընան տտէմը մէմուռնիյէթինի ալէնէն ըզհարա ճիւրաթ էյէտի . էսպասը չիքեայէթի իտէ մուզտատէմա պա Իրատէի Սէնիյէ Տիվանը Ալիի Աալի սուրէթինաէ թէշէքքիւլ իթմիշ օլան Խայրէտտին բաշա գապինէսինէ հասուհիաթլէր ալէյհինտէ թագաթմ իթմիշ օլտուզարը իթիրազաթլըն ալնի իտի : Իշպու Տիվանը Ալի հագըրը պիլմէճիւ օլան հուզգար հուզուրընտա թարաֆէշն խոտիմիշնի իսթիմա էթաիքաէն սօնրա աթիգ իթիրազաթ օլտուզընը անլատը : Պու իխթիլաֆըն մագսատը իտէ հէզիմէթի սապըզալարընը իլլաֆի գըմընտա անթիհասուհիաթլէրին զայպ իթմիշ օլտուզարը տալայը գազանաֆ թէշէպպիւսաթընտան իպարէթ տիր . վէ եախոտ եանըշ անլատըզլարը վէ սուհ թէֆսիւրէ ուզրաթտըզլարը վէ ապընը թաղիւր իթաիքլէրի Գանուշը Էսատի ճէտիտ միւլաճէհէսինտէ Խայրէտտին բաշա գապինէսինին իլամընը թահգիրամիզ սուրէթաէ իսթինաֆ էթմէք տիր . ֆիլհագիտա իլանը մէշրութիյէթաէն պիր ալ սօնրա , Պէյօլլուտա քեաին Ոսկեքերտն համ Գաթօլիք քիլիսէսինտէ պալտի բէզալէթ սահնէլէր զուհուրա կէլմիշ տիր . իխթիլար վէ մալիւլ օլան Բաթրիգ Սապապահան էֆէնտի ալէնէն թահգիր խալաթիկի կիպի իսթիֆա վէրմէյէ տախի իճպար իաիլմիշ տիր . վէ Բաթրիգը միւշարիլէյի իխթիլալճըլարընը թէհաթաթընտան գուրթուլմագ իւզրէ չար հաշար պիր գաշ ալ սօնրա իսթիֆասընը վէրմէկէ մէճպուր օլմուշ արը :

Պէշ ալ միւթէմատիէն Սինոգ բիսգորտարը քէնտի ալէյհիլէրինաէ վուզու պուլան միւթէտատիտ թաղիիգաթ վէ թէհաթաթ վէ չիտտէթ ալթընտա պուլուհարագ Ատանա բիսգորտը Թէրզեան էֆէնտի անճագ Բաթրիգ ինթիխապ էալիէպիլաի : Պու գաթ էն գիյտաէ հիւանի հազարլա պազըլար վէ չէֆագաթլը վէ միւթէպէր պիր բիսգորտա օլմատընտան տօլայը քէնտի արզու իտիլաի վէ արայի ումուլիյէ իլէ ինթիխապը իճրա գըլընտը :

Մա մաֆիյի չէնտ մա սօնրա Բաթրիգը միւշարիլէյին սէնաքեարլարը քէնտի միւնթէլէպլէրի ալէյհինտէ Անթիլ—Հասուհիաթ տալասընը տանա չէտիտ սուրէթաէ իլէրի կէթիւրմէյէ պալտաը . Բաթրիգի միւշարիլէյին սըլթը (չէօհրէթ) հոտէնէ վէ հայեաթը մուազղէզլէրինի խաղ հուզուրընտա թէքզիպ իթմէքտէ տալա ար իթմէտի . տէվլէթ վէ քիլիսէնին քիւպարը ըէճալինաէն օլան սէլէֆի չէհիլի Կարզլինալ Հասուհա

հարադրաբար կրպի միւշարիւղէյնէտէ խանիս վէ խալին սըֆէթլէրինի պիւս
էտէպ խնատ էյլէտի :

Պու ֆըրգա խարիճտէն հիպէ իտիլէն խանէլէրլէ կէօյա խթիֆա ի-
տիլին միլիոնլարն նա լայըգ պիր հիլէքհարը օլադը վէ պու ագչէյի պիր
մադատար խաթի իչուն կիլլէտիկինի միւշարիւղէյնէ պիւսթան վէ իֆթիրա
իլլէտի ֆըրգայը մուլլիրէյն մէղքիւրէ միւնթէխէպլէրի պուլունան գաթը
միւշարիւղէյնէ մուգատտէմա կէօթէրմիշ օլադրաբար հայրէթ վէ թէհալիքի
վէ հարէքէթի սապըգալարընը խալգ մուվաճէհէսինտէ հադը կէօթէրմէք
իչուն փիսղօփօսուլընտա պուլունարըդը Ատանատա գուհուրա կէլէն վէ-
գանիի միւթլէտիւֆէի տիսիէտէն սօլայը միւշարիւղէյնէ շուարինէ պէլա-
հէթ վէ ճիհնէթ թարի օլադընը պէյան իլլէտի . այնը ֆըրգա Բաթրիգի
իթհամ իթմէք իւզրէ Բօմատա Բարա հադրէթլէրինէ միւրաճո՛ւտթ իյ-
լէտի . հալպու քի Բարա հադրէթլէրի զաթլէն պու մէսէլէյէ թէմամըյլա
վազըֆ օլադընտան քիլլիտէ գալմանիյնինէ թէվֆիդէն պու պապուէ հիւք-
մի գաթիսինի վէրմիշտի : Խուսէմաար պուհաա սա վուգուլի հալին
իսիլաֆ վազը օլադընը վէ թաղիիր խալիսիկինի պաղըրուպ չա-
ղըրաբար , լաթին պու խուսուստա քի վէսաիգի միւսպիթէնին խալ-
գա խալպու խալլէճէյի կիւն հադիգաթլէն քէնտուլէրինէ բուճիւ ի-
տէճէք օլան պու պիւսթան վէ իֆթիրալարընը թէքրարտա ապա վէրվա
կէօթէրմէյնէճէքլէր տիր . կէրէք Տէր Ալլիյէտէ վէ կէրէք մէմալիքը սալ-
րէտէ Թիւրք Ֆըանսըղ վէ էրմէնի մաթպուաթը թարաֆընտան մարիւզ-
ղիքը պիւսթան վէ իֆթիրալար տէնէն թէքրար խալիտի , գաստի նիս-
հանլարը վէ գաթօլիքլիկէ մուղըր օլան խթիխֆաֆլարը հասէպլլէ սիւ-
քի թ իթմէլէրի իճապ խտէճէք հէրտէ էվվէլ էմրտէ անլէր սէօզէ աղաղ
իթմիլէրտի . էսկի անթի հասուհիսթլէրին խալէֆլէրի Բաթրիգի միւշա-
րիւղէյնէ իթթիխաղ իթմիշ օլադը մէպէք վէ հարէքէթտէն սօլայը էր-
մէնի գաթօլիք ճէմատթընըն կէօյա տիւշար օլադը ֆէլաքէթլէրին թէմ-
սալինի մէղքիւր կաղէթալարա սիւրիւքլիւ միւլադաթլար նէթիճէի օլա-
րազ մուղիւմ վէ մուհպէն սուրէթսէ հազ զէ տէրճ իթտիրմէկէ մուվաֆ-
ֆազ ՚լուլարար , շուրաար մալիւմ օլուն քի , գաթօլիք բուհպանըյլա
մէմալիքի Օմմանիյէնին նուգաթր մուխթէլիֆէսինտէ պուլունան էրմէնի
գաթօլիքլէրինին էքսէրիյէթի տղիմէսի էպի միւշֆիդլէրի օլան գաթը
ադտէսի փաաիչանի իլէ հիւքիւմէթի սէնիյէտինէ դարշու պէպէտիքլէրի
մուհապլէթի ֆէրզէնտանէնին վէքիլի սատըգը վէ բէիսի բուհանիլէրի վէ
բէտէրլէրի պուլունան Բաթրիգի միւշարիւղէյնէ պէրապէր վէ միթթէհիւ-
տիլլէր . հէնիտն տիւշար օլադըրաբար ֆէլաքէթլէրին ֆիքրի իսթիլաֆ-
ճուհանէտէն նէլէթ իթաիկինի բէք ալէա պիլիյօրլար , վէ հինէ պուհա-
ընը թալիւմ էյլէտիկի էսատաթըն մուհաֆաղաքհար վէ տիլլէրինճէ տէ
մադպուլ օլադընի մատա շու զէմանէտէ վաթմանը Օմմանի իլլին պիլ
վիճուհ լիւգոււմը գաթիսի օլադընը վէ զայըր գապիլի իթիլաղ մատու-

միջիթղերինն սախի պիր տէլիլի պուլընարընը սախի մապիյառէթէն պիլիլեր :

Պուլար թարաֆընտան Բաթրիգի մի շարիլէյն ալէյնիւտէ հիւ-
քիւմէթի Օսմանիլէյն վաղը օրան իթհամաթը խալիսանէյն կէլինձէ, իշպու
իթհամաթ քէնտի րէհպէրլէրի օրան անթի հասունիաթլեր թարաֆընտան
Հասուն էֆ . ալէյնիւտէ մուգառուէմա խայրէտալին վաշա գապինէսինէ
թազաիմ իսիլէնլերին տյնը ալը :

Մէմալիքի Օսմանիլէնին պիրինձի հաքիմի օրան իշպու գապինէ
էրքեանը քիւրամը՝ թարաֆէյն միւտաֆա'աթը միւթէխալիֆէսինի իսթի-
մա իլլէսիքաէն սօնրա, ախանը ալիլի մէզքիւրաէն սառըր օրան զապը
գապիլի ֆէսի պիր հիւքմ միւճիպինձէ, րէիպէրինէ սառը գալընջ օրան
գաթօլիքլէրին պերաաթընա գարար վէրմիշաի, պուշա րազմէն Բաթրի-
գին հիւքմի մէզքիւրաէն միւթէվէլլիտ մէնաֆիտէն ալթըզ միւթէրիհէն
ինթիֆալ իթմէք հազընը հայիլ օլմաարընը սէօյլէյնլիլ վէ խոտա
խոէնլէր պուլունույօր, վէ ֆրանսարկ կազէթալարընտա նէշը օլունան պա-
զը միւրադաթլարտա, չիմաիքի Բաթրիգին մէպէք վէ հարէքէթի ալէյ-
նիւտէ կէօյա հիւքիւմէթին ֆիքը վէ րէյնէ թէրձէման օլուօրլարմը
կիպի հիւքիւմէթ թարաֆընտան թէտապիլ իթիլիաղ իսիլիկինտէն պահ-
սա ճիւրաթ իսիլաի :

Պու խուսուտա անձադ հիւքիւմէթին իմգաը էքիք խաի . վա-
գաա միւնաղաալը աթիգալա Բաթրիգ թէրգիան էֆ հին ինթիլապըն-
տան պիր գաշ այ սօնրա եէնիտէն վէ շէսիտէն նէ իշիւն պաշանաղընը
վէ պու պապաէ տձապա նէշը տէճաիւկինի սօրմաղա ալէմին հազը
վար ալը . Հասունիաթլերին հուգուզընը խառտէն սօնրա կարգինալըզ
րիւթպէսինէ նաիլ օրան Հասուն էֆ հին խալէֆի Բաթրիգ Ալարեան էֆ .
օլ վազըթ Պէյօլլունտա քիաին Ոսիկերան քիլիսէսինի հէնուզ իշլալ
իթմէքաէ պուլունան անթի Հասունիաթլէրաէն միւրէքքէպ պիր չէրզէ-
մէի գալիլէնին համէչրու վիճուալինի իմհա իթմէք թէճրիւպէսինտէ պու-
լունալը . վէ մէչրութիլէթէ մուվաֆըզ պիր շէքրտէ միլլէթ մէպուսանըն-
տան միւրէքքէպ պիր հէյէթ թէշքիլ իթմէք իսթէաի վէ թաաիմ օլուն-
մըջ օրան ըսլաճը պէն համընա 1887 թարիխինտէ միլլի պիր նիլամիալէ
լայիհաալընը սախի թանդիլինի թաաճիլ վէ թէսրի էլլէաի . պու լայիհա
Բարա հազրէթլէրինին թաաիլիլինէ վաղ օլունաղգաա գալմանինի րուհ-
պանիլէյն վէ քէնտի տալրէլ սէլաիլէթի թահթընտա պուլլընան Գաթօ-
լիք քիլիսէսինին հուգուզընա սէքթէ իրաա էտէն իշպու լայիհանըն
մէվաաը միւշարիլէյն թարաֆընտան րէտա օլունալը : Պապը Ալի իտէ պու
լայիհալը սաղա թաաիլիլ իթմէմիշ աի :

Իմաի չու իքի մազաաթը ալիլէնին մուխալիֆէթինէ մաարուզ
գալան իշպու լայիհա պիլ ախէրէ աալը մուէլլիֆի թարաֆընտան իճրա ի-
սիլէն թաահիհաթ վէ թէպալիլաթա րազմէն նէ միլլէթ րիադրուալարը մէճ-

լիսնաւն, նէ տէ գաթօլիքլէրտէն նիլամնամէի միլլի կիպի թանըլմըշ
աւըր. անճագ թէճըրիւպէ վէ նուսուռնէ հալինաւ գալմըշ աւըր, լայիհանըն
միւլէլլիֆի օլան մէրհում Բաթրիգ պիլէ գէմանը խաւրէսինաւ միլլի մէ-
պուսին տէյու իստատ օլունան մէգքիւր հէյնէթի հէման ապա ինիգատա
տավէթ իթմէմիշ տիր

Բաթրիգիսանէ ստէթի իւզրէ վէ գատիմ վէճիլէ պիր քիւշիւք ճիս-
մանի մէճլիս իլէ մուսմէլէտէ պուլունըր վէ պու մէճլիսէ վազիֆէ վէ
սէլահիյէթի մահաւուտէսի տալրէսինտէ իշ կէօրուրիւր խաի. ֆագաթ
միւշարիլէյիին վէֆաթլնատ վէ ալէլիսուսու իլանը մէշրութիյէթաւն հէ-
ման ապ պիր վագըթ սօնրա, միւշարիլէյիին վէֆաթլնը միւլթէագըպ
խաֆասէ գալան մուխալէֆէթ ֆըրգասը թեղահիւր էթուի. պու ֆըր-
գա հիշ պիր տէվալիրի հիւքիւմէթաւն մուսատագ պուլունմայան վէ
մէրտուս օլան էսկի լայիհանըն ահքիւմընտ մուվաֆըգ պիր մէճլիսի միլլի
ինթիխապաթընըն իճրաւընը թալէպ վէ իստատ էյլէտի, օ վագըթ պիր
թագըմ էշխաւըն թաշրալը պիր խալզըն ինթիխապաթը իճրա իսիլսիկի
Բաթրիգին գօնաղընա շէմաթաթ վէ շիտտէթլէ տուխուլ իթաիկի վէ հա-
րէքէթի իիթիլալճուհանէ րուէստաւը թարաֆընտան թանղիմ իսիլմիշ պիր
լիսթայը թէճաթի վէ զօրլա գապուլ իթաիլմէք իշիւն րէյ սանաղղլարընը
գըրտըլը կէօրիւլտի. օ սըրատա Բաթրիգ պուլընան Սապալաղիան էֆ.
շիտտէթէ գարշը գօյմամաղա մէճպուր իսիլտի:

Իշթէ պու նէվ հանի կիւրիւլթի բաթըրտը վէ էօրֆ ու շիտտէթ
թէէսիրի թահիթընտ օլարագ իճրա իսիլէն ինթիխապաթտա մէվհում
մէճլիսի միլլի ազաի հալիյէսի րէյտա օլմուշ աւըր. վէ Բաթրիգի միւշա-
րիլէյի շու հալաւ իսթիֆայա մէճպուր օլմուշ աւըր, վէ պուլըն իւզէրինէ
բիսգսըրտղար մէճլիսի Տէրսատտէթաւ թէճէմմիւ իտէրէք Բաթրիգ ինթի-
խապաթընա իսթիստար էյլէմիշլէր տիր:

(Տապատը վար)

ԿԱՐԴԻՆԱԼԱԺՈՂՈՎԸ (Consistoire)

(Շարունակութիւն *)

Նոյեմբեր 30ին տեղի ունեցաւ վերջին հրապարակական Կարդինալաթոռովը, յորում նոր կարդինալներուն աստիճանի տուչութեան հանդիսաւոր արարողութիւնը կը կատարուի: Ասոր մէջ պահուած են միջին դարու ժողովներուն կարեւորութիւնն ու չքեղութիւնը, որ ան ստին այնչափ յաճախ կը կատարուէին, Եկեղեցւոյ վարչութեան վերաբերեալ տմէնէն ծանր խորհրդակցութիւններուն համար: Այս գործերը հիմակուան դրութեան համաձայն այլեւայլ Ս. Ժողովներուն մէջ կը տեսնուին, և անոնց քարտուղարներուն ձեռքով արդիւնքը կը ներկայացուի Ս. Քահանայապետին ի հաստատութիւն: Պահուած է այս հանդիսաւորը միայն, որուն մէջ Կարդինալական Գլխանոցին (Cappello Cardinalizio) արարողութիւնը մերթ ընդ մերթ կ'ընդմիջուի՝ Արարողութեանց Ս. Ժողովոյն կողմանէ ներկայացուելով, սրբացուցման դատի մը ջատագովականին ընթերցումը, երկնքի և առ այն առաջնորդող դժուարին ճանապարհին չքեղութեան և անոր վախճանին սրբութեանը ակնարկելով:

Ժողովին բացումէն կէս ժամ առաջ նոր կարդինալները մօտան Կատիկանու Մատրան մէջ (Cappella Sistina), ուր պիտի տային հաւատարմութեան երդումը: Պէտք էր որ ծիրանի հագուէին. սակայն յիսնակաց մէջ ըլլալով, մանիշակագոյն էր իրենց երկայն պաամուճանը (Cappamagna), ինչպէս նաեւ մեծ պահոց մէջ ալ այնպէս պէտք է ըլլայ, ի նշան ապաշխարութեան:

Աւագ սեղանին առջեւ շարուելով, որուն որմին վրայ կը տարածուի Միքէլանճէլօյի հրաշալիքը, վերջին դատաստանի ահեղ որմանկարը, յորում կը ճառագայթէ Գերագոյն Դատաւորն կենդանիաց եւ մեռելոց, պատրաստուեցան Աւետարանի վրայ ամենէն հանդիսաւոր երդումն ընելու, առաջի երեք վկայից, որք երեցագոյն կարդինալներն են: Երկու տեսակ է այս երդումը. մին սովորական, հնազանդութեան և հաւատարմութեան առ Քահանայապետն. միւսն է այլ եւ այլ Սահմանադրութեանց վրայ, զորոնք առաջուց ուսումնասիրած են, և որոնց մէջ հանգիստաւորապէս պահանջ կ'ըլլայ Ս. Աթոռոյ ժամանակաւոր իրաւանց: Այս բոլորքով

(*) Տե՛ս թիւ 30, էջ 21:

որ կը հնչէ ամէն մէկ կարգինալաժողովին և կ'աւանդուի այսպէս ապագայ ժամանակներու, կը հաւատաւորի Եկեղեցւոյ և աշխարհի՝ որ ամէնէն երկարատեւ, ամէնէն յաղթապանձ ոյժն ալ չկրնար նախագրութիւն կազմել իրաւունքի դէմ:

Այս երդման հանդէսը աւարտելուն, Քահանայապետական հանդիսաւոր թափօրը սկսաւ: Հրապարակական կարգինալաժողովները առհասարակ կը կատարուին Սիսթինա Մատրան առջեւն եղող Արքայական դահլիճին մէջ: Բայց երբ բազմաթիւ ըլլան նոր կարգինողներն և մեծ բազմութիւն մը կուահուի հանդիսատեսներու, ան ատեն աւելի ընդարձակ սրահ մը կ'որոշուի, ինչպէս այս անգամ որոշուած էր Երանացուցման մեծ Դահլիճը (Loggia delle Beatificazioni), Ս. Պետրոսի Եկեղեցւոյ մուտքի ձեմարանին կամ անդաստակին (Portico) վրայ, միեւնոյն մեծղի համեմատութեամբ և գեղարուեստօրէն զարդարուած:

Սրբազան Քահանայապետը՝ ընկերացած իւր Ազնուական Պալատականներէն (Nobile Corte) և իւր Ազնուական Անձնապահներէն, որոնք ամէնքը հնաւանդ տարազը հագուած էին, և Զվիցցէրի սուսերամերկ զօրականներէն չրջապատուած, իջած էր Հանդերձանաց (Paramenti) սրահը, ուր Միրանաւորներն կը սպասէին իրեն. հոն զգեստաւորելով շուրջառ և կպիսկոպոսական թագ, ելաւ Դուքսի Սրահը (Sala Ducale) և հոն նստաւ զահաւորակ Աթոռոյն վրայ (Sedia Gestatoria), զոր կը տանէին կարմրազգեստ տասներկու ազնուական պաշտօնատեարք, զայու համար Երանացուցման Դահլիճը: Առջեւէն կը քալէին այլեւայլ խումբեր Հռովմէական բարձրաստիճան Եկեղեցականաց (Prelatura Romana), Սրարողութեանց Ս. Ժողովոյ քարտուղարը, հաւատոյ Զատագովը (Promotore della Fede) և Ժողովական Փաստաբաններ (Avvocati Concistoriali), Եպիսկոպոսներ, ընդ որս բոլոր Հայ Սինդակական Հարք, պատուակալ Սենեկապետք եւրն. և ապա կարգինալոր: Անմիջապէս Քահանայապետին կը հետեւէր Նորին Երանութիւնն Պօղոս Պետրոս ԺԳ. Կ. Պատրիարք Կաթողիկէ Հայոց:

Նոր Կարգինալներու թեմերէն եկած ահագին բազմութիւն մը խոնուած էր ընդարձակ Սրահներուն մէջ. ասոնց թիւը հասած էր մինչեւ տասը հազար: Սրբազանը մեծաւ հաճութեամբ կ'օրհնէր այս ծնրադիր բազմութիւնը:

Երբ կը մտնէր Աւլային մէջ, քահանայապետական Մատրան դըպիրք՝ առաջնորդ ունենալով հռչակաւոր Բէրօզին, հնչեցուցին «Դու ես վէմ» երգը: Հոն էին Սրբազանին քոյրերն և եղբորորդին, Մալթայի Կարգին հրամանատարը իր խորհրդականօք, Ս. Աթոռոյ քով եղող բոլոր զեապանական մարմինը, իրենց համազգեստներով. Ասպետներ, Հրամանատարներ, հռովմէական Պատրիկութիւնն և Ազնուականութիւնը, Ս. Գե-

րեզմանի կարգին ներկայացուցին՝ իր Ասպետներով, և ընտրեալ մեծ բազմութիւն մը հանդիսականներու:

Սրբազան Քահանայապետը Դահլիճին խորն հասնելով, իջաւ դահաւորակէն և բարձր բեմի մը ղեռնդուած գահուն վրայ բացմեցաւ, քովն ունենալով Կարդ. Տէլլա Վօլթէ և Վիվէս ի Թութոյ: Բեմին վրայ, Սրբազանին աջ կողմը նստած էր մեր Ամենապ. Պատրիարքը՝ իր առնթերակայիւք, շուրջն ունենալով քայանայապետական Գահոյից ընթերակայ (Assistenti al Soglio) եպիսկոպոսաց խումբը:

Ծիրանաւորներն մի առ մի եկան Աջահամբոյրի: Եւ դպիրներն կ'եղանակէին այլեայլ կատրներ (Mottetti), և Կարդինալներէն ոմանք կ'երթային Սիսթինա մատուռը նոր կարդինալներն առնելու բերելու համար. որոնք գալով և երեք անգամ երկրպագելով մի առ մի կը մատչէին առ Գահոյս և կը համբուրէին Սրբազանին ոտքը և ձեռքը և ապա ուսահամբոյրի ողջոյնը կուտային հին ծիրանաւորներուն և կ'երթային իւրենց համար պատրաստուած տեղերը բազմելու: Գոնախթօրիալ փաստաբանը այս արարողութեանց ընդհատումներուն, երբ Արարողապետը կ'ըսէր՝ *Accedant* (Accedant), կուգար Հաւատոյ ջատագովին և միւս իր ընկերներու հետ Քահանայապետին Աթոռոյն առջեւ, ջատագովելու համար Թորինոյի աշխարհական քահանայ Յովսէփ Գափասոյի Երանացուցման և Սրբայուցման դատը և կը մեկնէին երբ նոյն արարողապետը կը ձայնէր՝ *Recedant* (Recedant): Ի վերջոյ կատարուեցաւ Ծիրանի գլխանոցի արարողութիւնը, մէն միոյն վրայ դնելով լայն կարմիր գլխարկը և իւրաքանչիւրին կրկնելով այս աղոթքը որ Հռովմէական Ծիրանոյ հոգեւոր և խորհրդանիշ իմաստը կը չեղատէ:

«Ի գովութիւն Ամենակառօղին Ասուծոյ, եւ ի զարդ Մերոյ Առաքելական զանուն, առ զլաւմիր գլխարկ, չնախարհիկ նշան արժանաւորութեան կարդինալութեան, որով նշանակի եթէ մինչեւ ի մահ եւ մինչեւ ցնեղումն իսկ արեան, վասն փառաւորութեան սրբոյ հաւատոյ, վասն խաղաղութեան եւ անկորուրթեան Երեսնեայ ժողովրդեան, վասն բարգաւաճման եւ վիճակի Մերոյ Հռովմէական եկեղիցոյ, պատրիս անվիճելի զաննն իո բնծայեցուցանել: Յանուն Հօր եւ Որդւոյ եւ Հոգւոյն Մերոյ. Ամէն»:

Եւ երեք անգամ կը խաչակնքէր:

Յետ որոյ ոտք կլլելով Սրբազանը, օրհնեց բոլոր ներկաները և իջաւ նստաւ Փահաւորակ Աթոռոյն վրայ և միեւնոյն արարողութեամբ վերադաձաւ իւր յարկարաժինը:

Իսկ Կարդինալներ և շատ Եպիսկոպոսունք մասն ի Սիսթինա Մատուռը, ուր հրգուեցաւ գոհաբանական աղօթքն՝ «Զքեզ Աստուած», մինչ նոր ծիրանաւորները սեղանին առջեւ երես ի դեպին և գլուխին ծածկուած՝ երկրպագութեան խոնարհ գիրքին մէջ կը կենային: Կարդացուե-

ցան անոնց վրայ ուրիշ աղօթքներ . և կանգնեցան և ընդունեցին ընկերակից ծիրանաւորներու շնորհաւորութիւնները :

Հանգէսն աւարտեցաւ ժամը 11ին :

Իսկ ապա գաղանի ժողովոյ մը մէջ Սրբազանը կատարեց նաև նոր կարդինալաց բերանը գոցելու և բանալու արարողութիւնը , ըստ հին սովորութեան , նշանակելու համար գաղտնապահութիւն և իմաստութիւն՝ խօսելու մէջ : Անուանեալ եպիսկոպոսաց նոր ցանկ մըն ալ հրատարակեց :

Կարդինալներու խումբը երեքի բաժնուած է . Եպիսկոպոսաց , Քահանայից և Սարկաւագաց : Նոյն իսկ եպիսկոպոսական կարգ ունեցող մըն ալ կրնայ քահանայի կամ սարկաւագի տիտղոսով կարդինալ ըլլալ՝ նոր կարդինալներուն տասներեքը քահանայից կարգէն , իսկ մնացեալ հինգը Սարկաւագաց կարգէն են : Նոյնպէս իւրաքանչիւրն Հռովմայ կամ չըրջակայից մէջ գտնուող հին եկեղեցւոյ մը՝ որուն գլխաւորներն կը կազմէին ի հնումն Կարդինալաց ժողովը , Մեծաւոր—պաշտպան կը կարգուի , որ կ'անուանուի իր Տիրոջը , և չքեղ հանգիսիւ անոր ստացումը (Possesso) կը կատարեն և իրենց պատկերը կը զետեղուի Քահանայապետին պատկերին դիմացը , և եթէ ինքն ի Հռովմ կը գտնուի , տարուան մէջ գլխաւոր հանգիստութիւնն կամ իրմէն կը կատարուին կամ իր նախագահութեամբ կամ հրամանաւ :

(Շարդահակէի)

ԱՏԱՆԱ. ԷՐՄԷՆԻ ԳԱԹՕԼԻԻԲ ԵՊՍԿՍԿՈՍ ԲԵՄԻՆԷ ՄԻԻՎԱՍԷԼԷԹԻ

Մալիւմը այժմեան տըր քի շու սօն կիւնդէրսէ քիւրսիի շէրիֆին էմէլ վէ արզուսընա՝ վէ մէնաֆիի միլլիէյէ վէ տինիյէյէ մուխալիֆ վէ մուզիր օլարագ զուհուրա կէլէն հորէքեաթը նապէճա վէ մէրտուտէյէ պիր հիւսնի նէթիճէ վէրիլէրէք՝ խաշապիյէթէ տօղրու սէվզ օլունան սատէտիլ ճէմաաթը-րահը հագիգիլէ իրշաա էյլէմէք մագսէտի խայրիլլէ , լէիսի էքպէր վէ էչրէֆիմիլ Սրբազան Քահանայապետին էմրի ազտէսինէ ըթպան , չայէսթէի հիւրմէթ օլան միւհթէրէմ Կաթուղիկոսըմըզ Թէրզեան հազրէթլէրի՝ պիր թանրիրաթը ումուսիլլէ իլէ՝ վիյըը խապէսինաէ պուլլընան ճիւմլէ Արքեպիսկոպոս , Եպիսկոպոս , վէ պազը մէրխասա վէքիլլէրինի քիւրսիի շէրիֆին մագամ վէ մէրքէզի օլան Բօմա չէհրինէ տավէթլէ պիր Ս . Սինոդ ազա օլունաու :

Իշպու Սինոդը մուզատուէսաէն ազտէմ , սէնկլէրտէն պէրու միւնհալ գալան՝ վէ պու եիւզաէն ազիմ մագարրաթլարա աիւչար օլան

թեմերին Եպիսկոպոսարքուն թային ու թագաւորի մէնաֆիւ միլէթ իճա-
պաթընտան օլտուղը իչին Սրլազան Քահանայապետին պիր Նիյմէթի
մախսուէսի օլարազ՝ Ֆէվզէլտէ պիր իրաաէի միւսթէննա իլէ «9» եւ
պիսկոպոսար թագաւոր վէ թային օլունտուար: Իշպու զէվի իւլ քիրամ
հայրապետէր միյանընտա ախղը մէվզի էյլէյնլէրաէն պիրի տախի սէմա-
հաթլու Յարութիւն Եպսկ. Քէքլիքեան հազրէթլէրի տիր: Էօհտէսինէ ի-
հալէ օլունան իշպու վազիֆէի մուգատտէսէյէ լայըգ տէրէճէտէ՝ գուտսիլէթ
վէ ֆաղիլէթէ, միքնէթ վէ մէթանէթէ, էհլիլէթ վէ տիրայէթէ հալգ օ-
լան պու զաթը շէրիֆին Ստանա թեմի եպիսկոպոսըգ մէվզլի շէրէֆինէ
խասսը խապէրի բիւր մէսէրրէթ իշթիմալի սէմիմիլէ վասըլ օլուր օլմազ,
պիլճիւմէ ճէմաաթըմըգ տէրունինտէ շէվք ու սիւրուրի ազիմ հուսուլէ
կէլէրէք՝ պիր տազիզա պիլէ Ֆէվթ իթմէքսիզին ումում էֆրատը միլ-
լէթ թարաֆընտան՝ պէրաի արըլ չիւքրան ու թէհնիլէ՝ պիր թէպրիք
նամէ թատթիրիլլէ միւշարիլէյ հալսկոպոս հազրէթլէրինէ խալ գըլընտը:
Վէ իշթէ օլ րուզի մէսէրրէթպախշտան պէրու միւշարիլէյ հայրապետին
Րօմատան շէրիմիլլէ շէրէֆպախշ ալտէթինի եէվմէն ֆի եէվմէն պէլլէ-
մէքտէ՝ վէ հասրէթքէշ տիտէլէրիմիլ րահը ինթիզարտա իքէն, նալէհան
Ս: Մկրտութիւն եօրթուսընըն Ճրագալոյցընա միւսատըֆ ուրբաթ կիւնիւ
ալաթուրգա սաաթ 10 րատտէլէրինտէ Մէրսին մէրիսաա վէքհալէթին-
տէն վարիտ օլան պիր թէլէկրաֆնամէ՝ բէտէրը մուազզէզիմիլ վէ ռիտի
էյրէֆիմիլ Յարութիւն Եպիսկոպոս հազրէթլէրինին ֆէրտաաը կիւն՝ Մէր-
սինէ միւվասէլէթինի թէպլիր էյլէյօր խալ: Թէլլկրաֆնամէ կէճ վազըթ
եէթիշմիլ օլտուղընտան, վազթըն տարլըղը հասալիլլէ էֆրատը միլլէթ-
տէն փէք ազլարընըն մալիւմաթը օլտըղը հալտէ, Գեւ. Գրիգոր Վ. Հա-
տիկեան վէ Րում Գաթօլիք վարդապետի ֆալ. Սպունա իլիաա տախի
պէրապէր օլարազ 15 քիլիլի միւթէճաւուզ պիր հէյլէթի մախսուէս, մէվ-
սիմի չիթանըն չիտտէթինի նազարը իթիպարա սլմայարազ վէ հաթթա
պարանըն քէսրէթինտէն նէհրին թուզեանը սէպէպիլլէ չըմլնտըֆէր գա-
թարընըն միւրուր իտէճէյի քէօրրիւ հէսմ ու թախրիպ օլտուղընտան
քէօրրիւնին տիկէր ճիհէթինտէ պուլընան գաթարա նազլ ու իրքեալ ի-
չին պիր միւտտէթ տախի՝ չամուրլար իչինտէն եաեա ելուրիւմէյի պիլէ
զէվզ մազամընտա ատա էտէրէք՝ քէմալը մահզուզիլլէ իլէ Մկրտութիւն
եօրթուսընըն իլք կիւնիւ սապահըն ալաֆրանկա սաաթ իւչիւնտէ հա-
րէքէթ իտէն գաթարա րաքիպէն սաաթ 7տէ պալատէ մէզքիւր հէյլէթի
մախսուէս Մէրսինէ վասըլ օլուր օլմազ տօղրու նազարլարընը Պահրը Սէ-
ֆիտին մալի սուլարընտ աթֆ իտէրէք, օրատան քէնաի միւրչիտի հա-
զիգիլէրի վէ ռէհպէրի խալիպէրի, սէմահաթլու Քէքլիքեան Գեւապայ-
ժաուը չար շէյմի թէհասսիւր իլէ ան պէ ան ինթիզար էյլէյօրլար խալ:
Պիր միւտտէթ սօնրա, իշթէ զաթը ազտէսի կիրանպէհայը համիլ օլան
վարօրըն ուֆուզտան տիւմանլար իչինտէ օլարազ սալկալար իւզէրին-

տէն զարայա սօղորու թէգարրուպ էյլետիյնի՝ մէգքիւր հէյէթի մախսուսէ միւշահէտէ էյլէր էյլէմէզ՝ ճիւղէթէն գայրգլարա րաքիպէն վաբօրլարա գատար կիտիպ՝ օրատա հիւրմէթի քհամիլէ վէ րադպէթի թամմէ իլէ խթիգպալ էյլետիքտէն սօնրա՝ մուգատտէմա հազրլանմը խուսուսի գայրզա միւշարիլէյն Եպիսկոպոս հազրէթլէրինի տավէթ իտէրէք, խարիգ իւլ ատէ մէսէրրէթ վէ քէմալը մէֆիւէրէթ իլէ իսկէլէյն վասըլ օլտուլար։ Իսկէլէտէ Գաթօլիքէրուէն միւթէչէքքիւլ պիր ճէմիյէթի վաֆիր Ժողովրդապետլէրի Ֆաղլ. Պայհան Մ. վարդապետ իլէ պերապէր թագպիյլի խաթէմ իլէ խթիգպալ էյլետիլէր։ Քէզա ձորանսա տէվլէթի Ֆախիմէսի գօնսօլսը Մ. Պարէ սը Լանսի թարաֆընտան գօնսօլսթօ պաշ քհաթիպի իսկէլէյն գատար խթիգպալ իչիւն կէլմիշ իտի վէ հազրլուն իլէ պերապէր քիլիսէյն գատար միւշարիլէյն Եպիսկոպոսա րէֆագաթ էյլետի։ Ղայէթ սիւքիւնէթ վէ ինթիրամ իլէ իլէրլէյն ճէմիյէթին Լօնիւնտէ մէգքիւր գօնսօլսթօնըն գալասը տախի տէլալէթ էյլէմէքտէ իտի։ Քիլիսէյնի ճիւղէթէ գարուսընա վարմագտան պիր գաշ խաթվէ պերուտէ՝ սէմահ. Քէքիլքեան Գերապայծառ րէամի էլպիսէի րուհանիսինի լասլիս օլարագ, վէ դըպիրլէր էօնտէ ղայէթ լաթիֆ վէ սուզիչի սէտալարըյա Հրաշափառ թէղաննի իտէրէք Քիլիսէյն տախիլ օլտուլար։ Միւշարիլէյն Եպիսկոպոս Աւագ Խորանըն էօնիւնտէ տիղլէրի իւզէրինէ կէլէրէք Ճէնապը Հագգա արղը չիւրրան վէ զիյրի իտարէսինէ թէվտի օլունան ճէմաաթըն րէֆահը հալը իչիւն Լաիլէի խայրիլէյն էյլետիքտէն սօնրա, հազրլուն էֆէնտիլէրին ճիւղէթիսինէ՝ քէնտի հագգընտա իպրագ պուլսըրտըզլարը հիւսնի թէվէճճիւն վէ իլթիֆաթտան տօլայը պէյանը մէմնունիլէթ էյլէյէրէք անլէրի պիր թագըմ թէսէլլիպախշ սէօղլէր իլէ թէչճի էյլետի։ Պիլախէրէ գապուլա մախսուս սալօնա կիրէրէք, օրատա տախի վաճիպ օլան մէրասիմ իճրա օլունսըգտան սօնրա կէճ վագթա գատար թէպրիքլէր գապուլ օլունտու։

(Դապարը վար)

Տ Ե Ղ Ե Կ Ա Գ Ր Ա Կ Ա Ն

Հ Ո Ւ Ո Վ, Ս

* * Պ. Վահնէր, Մոնագոյի Իշխանին լիազօր պաշտօնեայն Ս. Աթոռոյ մօտ, 78 տարեկան ըլլալով վախճաններ է ի Հռովմ:

* * Վախճանած է նաեւ Իշխան Մարգ-Անթօնիոյ Դոյունա, գլուխ այն ազնուատոհմ գերդատանին, առնթերակաց Դահու Ս. Քահանայապետին, որ ամենամեծ պաշտօնն է աշխարհականի մը ի Վատիկան: Յուզարկաւորութիւնը կատարունած է Ծիրանաւորի մը վայելուչ կերպով: Այս ընտանիքը 15 դարէ աւելի հնութիւն ունի, տունած է Քահանայապետ մը, Մարտինոս Ե, եւ շատ երեւելի Կարդինալներ եւ աշխարհական Պաշտօնատարներ, Ծովակալներ եւ Զօրավարներ:

Կ Ա Ք Ո Ւ Վ, Ի Կ Է: Ա Շ Խ Ա Ր Հ

Դ-ՎԻԷ Կ-Դ-Ի-Է-Է Է: Վերջերս՝ «Եկեղեցւոյ հէն Կ-Դ-Ի-Է-Է» անունով գիրք մը հրատարակուած ըլլալով, արգիլեալ գրքերու ցանկին մէջ անցած էր: Այս խնդիրը գրեթէ քոյր Քրիստոսական թերթերու մէջ երկայն ջատագովականներու դուռ բացած էր, անոր հեղինակ Մօնս. Տիւշէնի ունեցած մեծ համբաւոյն պատճառաւ: Հակակրօն թերթերը մեծ խանդավառութեամբ ընդունեցան այս դէպքը, եւ ժամէ ի ժամ կը սպասէին թէ Մօնս. Տիւշէն պիտի ընդվզէր եկեղեցական իշխանութեան դէմ: Բայց ահա յիշեալ եկեղեցականը, որ անպատճառ առանց չարամտութեան սխալած ըլլալու է իր երկասիրութեան մէջ, փետր. 5 թուակիր նամակաւ մը իր հպատակութիւնը կը յայտնէ: Այս նըպատակաւ կ'ուղղէ հետեւեալ նամակը Տեղւա Վօլթէ կարդինային:

«Վսեմափայլ Տէր,

«Եկեղեցւոյ հաւատարիմ որդի ըլլալով, կը պարտաւորիմ հպատակելու անոր ամէն որոշողութիւններուն: Ուրեմն ներկայիս կու գամ յայտնելու Վսեմ. Տէրութեանդ, թէ ամենայն յարգութեամբ կը հպատակիմ գիրքս գոտապարտող վճռոյն»:

«Ընդունեցէք, Վսեմ Տէր, խոնարհ յարգանքիս հաւատարմը»:

«Տէ-Է-Է»

Հ Ա Շ Խ Ա Ք Ո Ւ Վ, Ի Կ Է: Պ Ա Տ Բ Ի Ս Ի Բ Ա Ր Ա Ն

* * Հեռագրէ մը կ'իմանանք թէ Որհի. Անտոն Եպիս. Պահապանեան հասեր է իր թեմն ի Կեսարիա եւ փառաւոր կերպով ընդունուեր է. մանրամասնութիւններն յառաջիկային: Լոս կը գնենք տեղեկագիրն զոր զրկեց մեր Անկիւրիոյ թղթակիցն Նիւաբագրելով այն սիրալիր ընդունելութիւնն զոր վերայիշեալ արժանքնտիր Եպիսկոպոսն գտեր է յ'նկիւրիա:

Անկիւրիա 19 փետր. 1912

Գեր. Դերապայծառ Տէր,

Քսան օր քաղքիս մէջ մնալէն զԳի մեկնեցաւ այսօր դէպ ի Կեսարիա՝ իւր վիճակը, Պահապանեան Անտոն Եպիսկ. կը յուսացուի թէ Տեառն յաջողութեամբ հոն պիտի յամանէ 25 փետր. կիրակի օրը: Լոս մնացած 20 աւուրց մէջ առանց ընդմիջհատու-

թեան, աննման եւ արտասովոր պատիւներու եւ համակրանաց ցոյցեր շնայուեցան իրեն հանդէպ՝ ամէն ասպնճանի եւ վիճակի եւ զանազան հասարակութեանց պատկանող բազմաթիւ անձանց կողմանէ:

1. Գաղղիական Հիւպատոս Մ. Բէրու թէ՛ հոս հասնելուն, թէ՛ հոսկէ մեկնելուն օրը երկաթուղոյ կայարանին մէջ իրեն թարգմանին միջոցաւ բարի գալուստ եւ ողջերթ մտղթելէ յաւտ, իրեն երկու անգամ երկայն եւ բոլորովին սրտագին այցելութիւններ տուաւ եւ իւր մշտտեւ բարեկամութիւնը խոստացաւ իրեն, եւ Կեսարիոյ Յիսուսեան Հայրերը եւ Գաղղիացի Մայրապետները իրեն առանձինն ինամոց եւ բարեացակամութեան յանձնարարեց:

2. Նորապսակ Եպիսկոպոս ընկերութեամբ Գերբյ՛լլ. Փոխանորդ Վարդապետի տեղւոյս կուսակալ Վեսմ. Բէշլաւ բաշային երկու այցելութիւն տուաւ, որոց առաջնոյն կ'ուզէր իր Վեմութիւնը ընել փոխարարձ հատուցումն, սակայն չկրցաւ հիւանդութեան պատճառաւ, բայց գեղեցիկ յանձնարարական թուղթ մը շնորհեց ուղղեալ առ Մովսէսաբորճին Կեսարիոյ:

3. Ժողովրդապետ վարդապետաց եւ թաղական Աղայից հրաւիրանօք տեղւոյս չորս եկեղեցեաց մէջ հանդիստոր Զայնաւոր Պատարագ մատոյց եւ թափոր կատարեց. անթիւ էր այս հանդէսներու մէջ ժողովրդեան բազմութիւնը. նմանապէս թէ Սրտին Յիսուսի ազգային վարժարանին, թէ Գաղղիացի Ֆրէրաց վարժարանին եւ օրիորդաց վարժարաններու մեծաւորաց եւ տնօրէններու հրաւիրանօք, իւրաքանչիւրին մատրանց մէջ պատարագներ մատոյց, որոց մէջ շատ տարիներով զանազան ծառայութիւններ մատուցած էր Արհի. Եպիս տանուց կողմանէ ուսանաւոր եւ արմակ ուղերձներ, նուագներ եւ երաժշտութիւնք մատուցուեցան իր պատուոյն:

4. Գաղատիա ժամանումէն մինչեւ ցմեկնումը ո՛չ միայն Հայ Կաթողիկէ հասարակութեան բոլոր քահանայք, մեծամեծք եւ իշխանք եւ ամէն դասակարգի մարդիկ, այլ նաեւ Հայ, Յոյն եւ Նոյն իսկ Թուրք հասարակութիւններէն շատ մը անձինք այցելութեամբք, հրաւերներով, կոչուներով եւ նոյն իսկ թանկագին ընծաներ նուիրելով պատուեցին զինքը: Բազմաթիւ էին մանաւանդ Գաղատիա զտնուող Կեսարացի Հայոց այցելութիւնքն:

5. Կեսարիոյ Եպիսկոպոս. փոխանորդէն եւ Յիսուսեան Հարցմէ ընդունուած գեղեցիկ միջոցաւ նամակներն եւ հրաւերներն ուրախութեամբ կը լեցնէին իւր սիրտը աւելի շքեղ ընդունելութեան մը ապահովութեամբ, եւ ստէպ կը յուզուէր երրտանարդ Եպիսկոպոսը մինչեւ ցարտանուս իսկ եւ կը վերագրէր զայս ամենայն Եպիսկոպոսն Աստիճանի պատուոյն եւ կը միջնորդէր ժողովրդեան հաւատքը տեսնելով: Այսպիսի համակրանաց ցոյցերով միջնորդուած, այսպիսի յոյսերով քաջալերուած՝ մեկնեցաւ դէպ ի իւր Աստուածապար Աթոռը: Տէրն իւր հետ ըլլայ, իրեն կատարեալ յաջողութիւն պարգեւէ, այս են մաղթանք բոլոր իւր բարեկամաց եւ բազմաթիւ աղօթողաց:

*. Ամայս 27ին Գաղղիայէն հասաւ Վեսմ. Դեսպանն Գաղղիոյ Մ. Պոմբառ. քարի գալուստ մաղթելու համար՝ Կոնստան զացած էին Արհի. Յովս. Արքեպ Ռորոսեան Կ Պ. Փ. եւ Գեր Մկրտիչ Վ. Աշեման: Չորեքշաբթի օր Ամեն. Հոգեւոր Տէրը անձամբ գնաց յայցելութիւն դեսպանին:

*. Կիրակի օր, 25 փետր. երբ Ոսկերեան եկեղեցւոյ բակին մէջ ցոյց ընելու կամ արգիլելու համար բաւական ժողովուրդ խնուած էր, Ոստիկանապետն բարձրաժանցակիւն վրայ ելելով, ազդարարեց ամենուն, ի կողմանէ կառավարութեան, թէ բացարժակապէս արգիլուած էր այսուհետեւ ճառախօսութիւններ եւ համախմբումներ ընել եկեղեցիներու կամ անոնց բակերուն մէջ, եւ եթէ մէկը յանդգնելու ըլլայ այս արգիլութիւն դէմ գործել, նոյնհետայն պիտի ձերբակալուի եւ պիտի յանձնուի իշխանութեան, ըստ արժանւոյն պանծուելու համար: Ասոր վրայ ներկաները ցրուեցան:

*. Երեքշաբթի օր Սանթա Մարիա եկեղեցւոն մէջ հանդիսաւոր հոգհանգիստ

կատարուեցաւ կոմս Էրէնթայի հոգեղն համար: Ամենապատիւ Հոգեւոր Տեառն կողմանէ հոն ներկայացուցիչ գտնուեցաւ Արհի. Լեւոն Գեր. Քէյէճեան Արքեպս. Սեբաստիոյ-եւ-դոկիոյ եւ ուրիշ Հայ Կաթողիկէ քահանայք:

*. Այլ եւ այլ զրոյցներ կը շրջին Վիեննայի վեր. Մխիթարեան Հարց եւ Ամենապատիւ Կ. Պատրիարքի յարաբերութեանց վրայ: Ի վիճակի ենք յայտարարելու որ Կ. Պատրիարքին կողմանէ անոնց մասին զրպարտական բան մը ըսուած չէ. եղածն ուրիշ բան չէ եթէ ոչ նկատուած ինչ ինչ թերութեանց մասին օրինաւոր Մեծաւորի եւ Վիճակաւորի մը իրաւանց վերաբերող խրատական խօսքեր եւ ազդարարութիւններ:

*. Դեր Յովհ. Վրդ. Նալպանտեան առժամանակեայ կերպով ժողովրդապետ կարգուեցաւ Ենիքէօյի:

Ա Ձ Գ Ա Յ Ի Ն Գ Ո Ր Ծ Ե Ր

*. Բաշի-Բէի Դեր-Է-Ն-Ն պատը փետ. Ցին առտու կանուխ Բաղաքապետութիւնը փլցնել սկսած էր՝ առանց սկսուած բանակցութիւնը աւարտած ըլլալու Գուժ Դարուի Պատրիարքարանի հետ: Այս դէպքը մեծ յուզում յառաջ բերաւ ազգային շրջանակի մէջ, այնպէս որ պահ մը դադրեցուցուեցաւ իսկ փուլումը, եւ ժողովուրդը վերաշինեց փլցուած մասերը: Բայց համաձայնութիւն գոյանալով յետոյ 15,000 ոսկւոյ գումար մը վճարելու, հետեւեալ օր իսկ վար առնուիլ սկսան խանութները: Կ'ըսուի թէ այն առտն միայն պատն ալ պիտի փլցուի՝ երբ էջմիածնէ հեռագրուէ հրաման զայ մեղելոց ոսկրոտիքը այլուր փոխադրելու:

*. Ռուսիոյ մէջ «Դաշնակցութեան» դատը կը շարունակուի, ու պիտի տեւէ, կ'ըսուի, մինչեւ Մարտին կէսերը: Ամբաստանեալները 30 խումբերու բաժնուած են: Այս գործին մէջ իբր ամբաստանութեան հիմ բռնուած են Քէշիշեանի յայտարարութիւնները, որնոր սպաննուած էր «Դաշնակցութեան» դաւաճանելուն համար:

*. Փետր. 10ին Տիգրիսի մէջ մեռած է Բրոֆ. Գ. Խալաթեանց: Խալաթեանց ծանօթ ու յարգուած դէմք մըն էր Հայ թէ օտար բանասիրական ու լեզուալիսական շրջանակներու մէջ: Իբր տեսուչ եւ Ուսուցիչ Հազարեան ձեմարանի՝ մեծ համբաւ թողած է, եւ իրապէս օգտակար եղած Հայ ուսանողութեան: Ունի նաեւ գրաւոր երկեր ալ հայ պաշտմութեան, յեզուին ու մատենագրութեան մասին:

*. Հայ թերթերը խորին ցաւ կը յայտնեն իրենց Ազգ. ժողովին վերջին նստին մէջ պատահած անհաճոյ դէպքերուն համար: Երբ Հմայեակ Եպ. հեզնելով Ատենապետ Ազարեան էֆէնտին, ըսեր է, «Երբակուտակա՛ն է, ազատ է ըսելու», նա՛ ի զայրոյթ բողած. կը խոյանայ Եպ.ին վրայ, զայն ապտակելու համար, պոռալով. «Laissez-moi giffler ce pr6 a l-la!» — Ապա երեսփոխաններէ ոմանք ահաւոր ժխոր յարուցանելով զիրար որակեր են դժպիհի ածականներով, իբր «Դ---Է-Ն», «ԱԶԴԻՆ ԴՐԱՄՆԵՐԸ ՈՒՏՈՂ» եւն.։ Լ---Է-Ն-Ի օր անցեալները տրամաբանական պատասխան մը չկարենալով հայթայթել, ծրիաբար կը սրտմտէր ԱԷԶ-Է-Ն-Ի հարցումին թէ ինչո՞ւ արդեօք նախագահ Ամեն. Պատրիարքը լռեց՝ երբ այն ժողովին մէջ նախատուեցան ուրիշ ՕՐԻՆԱԽՈՐ Պատրիարք մը եւ Վեհափառ-Քահանայապետն Հռովմայ, հիմայ Լ---Է-Ն-Ի, միամտօրէն, սա տողերը կը զրէ. «Հապա ալ միջոցին Ս. Նախագահը ի՞նչ կ'ընէր. ինչո՞ւ թոյլատրեց որ իր նախագահութեան տակ գումարուած ազգ. ժողովը նախատուի այսչափ րացայայտօրէն: Եւ, իբր եկեղեցական, գէթ ինչո՞ւ թոյլատրեց որ նախատուի էրէն ---Է-Ն-Ի ԷԶ-Է-Ն մը»: — Այսպէ՛ս ուրեմն, ո՞վ Լ---Է-Ն-Ի, երկո՞ւ չափ եւ երկո՞ւ կշիռ (deux poids et deux mesures): Եւ դու Լ.՞-՞ կ'ալ մտկես... :

Ն Ե Ր Ք Ի Ն Գ Ո Ր Ծ Ե Ր

* * ԹԻՎԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ԳՐԱԾԻՆ ԿԱՄԱԾԱՅԻՆ. Յունաց Պատրիարքը Սինոդոսի ու խառն ժողովոյ մէկ քանի անդամներուն առջեւ յայտարարած է թէ ինք բնաւ չ'ընդունիր որ աշխարհականները միջամուխ ըլլան եկեղեցական գործերու եւ աշխատին եկեղեցին աշխարհականացնելու: Ու միեւնոյն ատեն յայտարարած է նաեւ թէ այս պատճառաւ մտադիր է հրաժարականը տալ Զատիկէն վերջը:

* * ՊԵՏԱՐԻՒՆԻ ԲԵՐԻՆՈՒԹՅԱՆ: Ատենէ մի վեր միշտ կը յեղեղուէր եգէականի մէջ Իտալիոյ ծրագրած նաւային մեծ գործողութեան մը մասին. բայց բնաւ չէր յուսացուեր թէ Իտալիա յանկարծ իր ուսմբերը սխալ տեղացնէր Պէյրութի նման անպաշտպան քաղաքի մը վրայ: Փետր. 11ին հեռագիրը զուժեց այս լուրը: Պէյրութի նաւահանգիստին մէջ կը գտնուէին ԱՖԻՆԻՆԻՆԻ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ԵՒ ԷԿԵՐԷ ԹՈՐՓԻԼԻԱՆԱՐ. որոնք պատերազմի սկիզբէն հոն ապաստանած էին. եւ որ դէպքը թերեւս պատրուակ բռնած է Իտալիա իր յարձակումը արդարացնելու համար: Զրահաւորը Իտալական ուսմբերէն խորտակուեր է. իսկ Թորքիլանաւը վնասուած եւ ապա դիտմամբ ընկղմուած: Ֆրանսական երկու յաճառուեր հրաման ստացած են Պէյրութի ջուրերը մեկնելու, ու կ'երեւի թէ Աւստրիա ալ կը վախճայ որ մի՛ գուցէ Իտալիա նմանօրինակ յարձակում մըն ալ պատրաստած ըլլայ Սեփանիկի դէմ: Փետր. 24ին եկած հեռագրի մը համաձայն բնակիչներէն 20 հոգի մեռած են 50 հոգի ալ վիրաւորուած: Ժողովուրդը զայրացած յարձակում գործեր է կառավարական շէնքերու մթերանոցին վրայ:

Յսմանեան Պանքայի մասնաճիւղն ալ բաւական վնասուած է ուսմբերէն եւ որիչ մէկ քանի շէնքեր:

Ներքին գործոց նախարարութեան եկած մէկ հեռագրին համաձայն, ժողովուրդին զրգուէրները ծայրաստիճան է. քաղաքին ամբողջ գոհներուն թիւը 400 է. օտարականներու պաշտպանութեան համար պատշաճ միջոցներ ձեռք առնուած են: Ուրիշ լուրի մը նայելով, զինուորական հիւանդանոցն ու զորանոցն ալ մասամբ, փլած են ուսմբերէն, իսկ անծի կորուստ ըլլալով 90 մեռնող եւ 500 վիրաւոր կայ:

Իզմիրի, Տարսանեկի եւ այլ ծովեզերեայ քաղաքներու ուսմբերու հաւանականութենէ զերծ չըլլալով. Արտաքին գործոց նախարարը զեկոյց օտար ղեսպաններուն թէ կառավարութիւնն ալ այդ պահուն սխալ վտարէ բոլոր իտալահպատակներն ու վաւիէ անոնց առեւտրական հաստատութիւնները:

Նախարարաց Խորհուրդը իր փետրուար 12ի նստին մէջ որոշեց Պէյրութ, Հալէպ Դամասկոս ու Երուսաղեմ բնակող իտալացիներուն 15 օր պայմանաժամ տալ երկրէն հեռանալու համար: Այս որոշման չեն ենթարկուիր քահանաները: Նմանապէս որոշուեցան որ, Իտալիա իր նաւային գործողութիւնները ընդարձակած պահուն, թուրքիոյ մէջ քնակող բոլոր իտալահպատակներն ալ արտաքսուին:

Պէյրութէն Փետր. 12ին հասած հեռագիր մը կ'ըսէ թէ, քանի մը բանտարկեալներ փորձեցին բանտին դուռները խորտակել. բայց չկրցան փախչիլ:

* * Նախկին յոյն երեսփոխան Դօզմիտի էֆ. դատաւարտուած էր չորս ամսուան բանտարկութեան՝ լրացրական զրգոյն հրատարակութեան մը համար, ինչպէս նաեւ Տօրթ, Բիզա Թէվֆիզ պէ՛ 25 օրուան բանտարկութեան, խօսած մէկ ճառին համար: Ասոնք արդէն բանտարկուած ըլլալով, կ'ըսուի թէ մօտեւր ընդհանուր ներքին իրենք ալ պիտի մասնակցին: Դատ մը երեւելի անձինք կ'այցեկեն իրենց՝ բանտին մէջ:

* * ԲԵՐԻՆՈՒԹՅԱՆ ՆԱԿԱՆԳԱԳ ԲԱՐԵՆՈՐՈՂԴԱՆՑ ԺԱՐՄԻՆՐ ՓԻՆՈ: 4ին ճամբայ ելաւ, Ներքին Գործոց նախարար Հաճի Ասիլ պէյի նախագահութեամբ: Մարմնոյն մէջ կը գտնուին Կոմս Սաթրորոկ՝ իբր թղթակից Տէյլէ Թէքէ-ֆի, Մր. Գրինուիսէն՝ նախկին Անգլ. ան-

դամ երեք նահանգաց եկեմտական յանձնաժողովին, եւ Մ. Ֆիլոն՝ ոստիկան զինուորներու դեր-գնդապետ:

* * Նախարարաց խորհուրդը զբաղած է վերջերս Հրէից Խախաւապետին հրաժարագրին խնդրով. ու խորհրդակցութենէ վերջ քուրդովին ապօրինի գտնելով Հրէից Բաղարական ժողովի հետեւած ընթացքն, ըստ սրում կ'ուզէին ոսնձգութիւններ յարուցանել անոր վայելած իշխանութեան ազատ փորձադրութեան, մերժած է ընդունիլ Խախաւապետին հրաժարականը:

* * Հանր. Շինութեանց նախարար Սինապետն էֆ հրաժարելով, եւրոպա մեկնեցաւ՝ անոր յաջորդած է ելմտական նախորդ նախարար ձավիտ պէյ:

Ս Ի Զ Ա Զ Գ Ս Յ Ի Ն Կ Ե Ա Ն Բ

* * Աւստրիական զորքն իրեն յաջորդ ընտրուած է Կոմս Պէրսթոլտ: Կոմս Էրէնթալ դեռ չմեռած՝ ընդունած է կայսեր լինքնագիր մէկ նամակն, ուր կայսրն անոր ըրած ծառայութիւնները գնահատելով Ս. Ստեփանոսի պատուանշանին ականակուռ Մեծ Խաչը տուած ըլլալը կը յիշէ: Մեծ դէմք մըն էր Կոմս Էրէնթալ եւ մեծ համբաւ ունէր նաեւ իբրեւ ճշմարիտ Կաթողիկոսայ, այնպէս որ իր վերջին քրիստոնէի պարտականութիւնները կատարելով եւ Աստուծոյ Ս. Կամաց յանձնուած՝ Եկեղեցւոյ խուրհուրդներն ընդունելով, գեղեցիկ յիշատակ մը եւ օրինակ մը թողած է իր յաջորդներուն:

* * Զինատանի Զինատանի Զինատանի հրամանագրին մէջ ըսուած է թէ «Միակ ընտանիքի մը շահուն կամ փառքին համար անկարելի ըլլալով դիմադրել միլիոնաւոր հպատակներու փափաքին, Զինատանի կայսերական ընտանիքը ժողովուրդին կը փոխանցէ իր վեհապետական իշխանութիւնը եւ պաշտօն կուտայ Եւան-Շիւքայի հանրապետական առժամայ կառավարութիւնը կազմակերպելու»: Հանրապետութեան հռչակումը Զինատանի մէջ մեծ խանդավառութեամբ ընդունուած է ժողովուրդէն: Զինական թուղթերը մեծ բարձրացումներ ունեցան Լոնտոնի մէջ. իսկ անգլիական խմբակ մը, կ'ըսուի թէ մեծ փոխաւորութիւն մը պիտի ընէ Զինատանի:

Դեռատի կայսրը պիտի պահէ Դաւապին տիտղոսը. եւ ստանայ իբր թոշակ՝ 4 միլիոն տայէլ:

Զինատանի Հանրապետութիւնը ընդունեցաւ նոր տոմարի գործածութիւնը: Օրինակելի յառաջդիմութիւն:

Բ Ո Վ Ա Ն Դ Ա Կ Ո Ի Թ Ի Ի Ն

Ազիլիէ Նեզարեթիցէ պիւ Մա-Խէրէ	49
Կարդինալաժողովը (Consistoire)	54
Ասանա Եպ. քերն միւլասէի	57
Տեղեկագրականք	60

Արտոգրութիւն
ՅՈՎՀ. Մ. Վ. ԿԵՏԻԿԵԱՆ

Տնօրէն-Խմբագրական
ԳԵՈՐԳ Մ. ՎՐԴ. ԹԵՐԶԻՊԱՆԵԱՆ

Տպագր. Ռ. ՍԱԿԱՆԱՆ
Կալաթա Բուրճուկու խան

